

Kellele on vaja logopeedi? Isegi kuningale, sest ta õpetab ka tema rääkima.

Kas olete näinud filmi „Kuninga kõne“? Peate kindlasti vaatama, et mõista probleemi olemust ja juuri selle kõige sees.

Kätte on jõudnud periood ja aeg, kus lapsed lasteaias ja koolis on raskustes ja õpetajad seal ei oska lapsi/õpilasi aidata ning spetsialiste napib juba kaua aega. Pikalt kõneldakse laste kõnearengu probleemidest, mitteküllaldasest sõnavarast, eneseväljenduse puudulikkusest, käitumuslikest raskustest sealhulgas.

Kõik on kõigege seotud. Täpselt nagu filmiski. Kui ma ei suuda ennast ja oma keha juhtida, ei oska õiges kohas õigel ajal hingata, ei valda sõnu ja hirm täidab kogu mu maailma, siis ei saa ma esineda ega vestelda, ei oska omi soove edastada, ei leia ka sõpru, sest ma ei oska nendega toime tulla. Sõbrad minuga ka. Täpselt sama on lastega – nad on ükski, õnnetud, isoleeruvad või muutuvad kurjaks nii enese kui teiste vastu. Kuidas teha nii, et lastel oleks parem ja täiskasvanu ei tunneks ennast süüdi? Raske on ühest vastust anda.

Laps ja lapsevanem vajavad spetsialisti nõuandeid. Olulised spetsialistid on: logopeed, eripedagoog, psühholoog, sotsiaalpedagoog. Nemad kõik kokku on see meeskond, kes lapsele/õpilasele vajalikku abi pakkuda suudavad või nõuandeid õpetajale anda oskavad.

Kõige tähtsam on lapse kasvamise juures tema kujunemine ehk arengu kaasaaitamine. Kui lapsel on raske, siis on täiskasvanul silmas pidamiseks olulised 4 valdkonda:

- 1) informatsioon - lapse diagnoosi, prognoosi, ravi, õpetus- ja haridusvõimaluste kohta;
- 2) toetavad teenused - meditsiin, haridus, päevahoid, transport, nõustamine jne.;
- 3) materiaalne toetus -finants- ja praktiline abi;
- 4) emotsionaalne ja psühholoogiline toetus.

Väga palju saab kodus ka vanem ise ära teha:

- otsida erinevaid viise ja võimalusi lapsega suhtlemiseks ja temaga vestluse stimuleerimiseks
- lapsega mängida ning tema mängu suunata ja rikastada
- selgitada lapsele igal sammul, kuidas asjad toimivad
- alustada varakult igapäevaste asjade/ toimetuste õpetusega
- last kiita ja temast lugu pidada, näha temas head ja seda talle näidata
- last puudutada ja armastada - see on kõige tähtsam
- vanema ülesanne on toetada lapse püüdlusi, julgustada teda sõpruseks js suheteks väljaspool kodu, õpetada teda leidma lahendusi erinevatele olukordadele igapäevases elus.
- soovitatav on kasutada palju mängu, sest mäng on lapse töö, mille kaudu ta avastab maailma ja loob seda iseenese jaoks - motiveerib tegutsema.
- küsida kindlasti abi, kui märgatakse lapse arengu juures iseärasusi
- konsulteerida spetsialistidega lapse kõne arengu osas.

Lapse arengu jälgimine aitab aru saada, kuidas ta muutub, kuidas on igapäevategevustes võimalik last/õpilast aidata.

Tähtis on ka see, et mida iseseisvamaks muutub laps, seda kindlamaks ja pingevabamaks muutub

üldine õhkkond. Oluline on ka lapse ja lapsevanema ning muidugi ka õpetaja valmisolek koostööks. Neil peab olema võimalik otsuseid mõjutada ja esitada oma soove ning nägemusi edasisest tööst ja tegevusest lapsega. Vanemaid ja õpetajaid aidates loome eeltingimused lapse arenguks: ta peab muutuma sotsiaalselt võimalikult iseseisvaks ja aktiivseks isiksuseks.

Koolis on hääduspuuetega ning lugemis- ja kirjutamisraskustega õpilaste töö sisuliseks eesmärgiks iseseisva kirja-, lugemisoskuse ja enesekontrolli väljakujundamine ning õpilaste tunnetustegevuse igakülgne arendamine. Vähetähtis pole ka selleks tegevuseks õpilase motiveerimine, sest huvi lugemise/kirjutamise vastu ei pruugi tekkida iseenesest. Õpetaja ja spetsialist peavad seda lopsakat kunsti hästi valdama ja õpilaseski huvi tekitama ning hoida suutma.

Traumajärgselt (peaajutrauma vms.) on peale meditsiinilist sekkumist esmajärguline just logopeediline abi, sest kõnelised ja mõistmise seosed, mis katkenud tuleb võimalikult kiiresti luua ja/või taastada, vaid siis on loota patsiendi kvaliteetsele toimetulekule.

Mis imetrikke tuleb teha, et kõnetreeningust kasu tõuseks!

See kõik on välisele vaatlejale ehk isegi veider, et mitte öelda uskumatu. Tarvis on: hingamist treenida ja füüsilise tugevdamisse panustada, keskendumist õppida ja negatiivsete emotsioonidega toime tulla, samas on läbielatud ja lapsepõlves kogetud hirmud aga peamised, mis paljusid kõneprobleemidega täiskasvanuid suhtlemisel ja esinemisel tagasi hoiavad. Ka iseloomu kujundamisel pole vähetähtis koht.

Näha saab seda filmistki.

Võime edukalt suhelda on inimese isiksusliku arengu võti. Kõnelemise abil saab suunata ja ka kontrollida nii oma kui teiste tegevust, saab teha midagi oma soovide täitmiseks. Siit tuleneb ka oskus esitada küsimusi. Küsimuste esitamise oskus aga näitab, et mõtlemine töötab. Seega saab kõnet kasutades ning õigesti rakendades õppimisprotsessi paremini rakendada.

Kõnet tuleb vaadelda tervikliku kompleksina, mis koosneb kõne mõistmisest ja selle kasutamisest suuliselt. Kõnele on omane foneetiline, leksikaalne ja grammatiline külg. Kõne ja kõneprobleemide uurimisel ning ravimisel tulebki silmas pidada tervikut ehk isikut, kes kasutab ja osaleb kõnetegevuses. Peamine peaks olema logopeedilises töös ennetav osa. Kergem on ju siiski viga vältida kui neid parandada.

Õpetaja saab varakult märgata lapse arengu mahajäämust, eripärasid või andekust, kui ta hindab laste arengutaset ja analüüsib nende toimetulekut igapäevaselt. Kui vanemad on kodus lapse arendamisega tegelenud, siis oskavad lapsed kuulata, märgata olulist, teha järeldusi, fantaseerida ning jutustada. Laste sõnavara on rikas ning koolis ei jää nad hätta eneseväljendusega.

Nii saame luua vundamenti õpioskustele, mis annavad lastele lähtealuse koolis hästi hakkama saada.

Kõige olulisemaks pean töös lastega: Eduelamust õppimisest kui tööst ja laste rõõmsat hoiakut, sest endast lugupidamine ja eneseusaldus on olulised omadused, mida laps vajab, et temast saaks enesekindel täiskasvanu.

Inimesel on sotsiaalne roll kanda, ta soovib ja loodab ühiskonnas hästi hakkama saada eelkõige just suheldes. Mõnikord aga on olukord sedavõrd tõsine, et ilma logopeedita (loe: s.h. mitme teise spetsialistita) pole see võimalik.